

Historisk om sygdomsforebyggelse

Stigningen i levealder skyldes tiltag udenfor sundhedsvæsenet

Den voldsomme stigning i middelevealderen og forbedringen i den almene sundhedstilstand hos befolkningen, som Danmark og det meste af den vestlige civilisation har oplevet siden slutningen af 1800tallet skyldes i meget høj grad aktiviteter, der er perifere i forhold til det man sædvanligvis forbinder med sundhedsvæsenet.

Det væsentligste løft af middelevealderen skyldes, at børnedødeligheden er blevet decimeret, noget der i store træk kan tilskrives bedre hygiejne, ernæringsrigtigere kost og sundere boliger. Men udviklingen indenfor epidemiforebyggelse har også haft sin andel af årsagen. Vaccinationerne har, trods den store initiale modstand de blev mødt med ved deres præsentation i 1700tallets slutning, vist sig at kunne forebygge tab af liv og skader på helbred for millioner.

Figur 1 Brumleby hed oprindeligt "De paa Kjöbenhavns Østerfælled opførte Boliger for de ubemidlede Klasser":
<https://da.wikipedia.org/wiki/Brumleby>

Kloakering i byerne og almindelig renovation har effektivt standset udbredelsen af eksempelvis kolera og pest, mens spredning af bebyggelserne og grønne arealer har givet rum for sollys til børn i selv de laveste socialklasser og således medvirket til forebyggelse af blandt andet rachitis. Kunststykket bestod i al væsentlighed i at man ryddede op efter sig selv og rettede op på de skader påtvungen levevis forårsagede. Alt sammen forhold der ellers ramte socialt skævt.

De mest effektfulde tiltag indenfor sundhed har været

Kloakering

Hygiejne

Boligpolitik

Vaccination

Kost

Disse tiltag har givet mest sundhed for pengene

Lægeforeningen kom efter koleraepidemien i 1850'erne op med sit eget eksempel på byudvikling, Brumleby. Det var et originalt tiltag, der viste parathed til lægge kitlerne og tænke ud af boksen i respekt for helt basale præmisser for sundhed og trivsel.

Alt sammen, måske med vacciner som eneste undtagelse, er eksempler på forebyggende tiltag med voldsomme positive effekter for folkesundheden, som ikke har lagt beslag på meget af de egentlige sundhedsspecialisters tid udover i planlægningsfasen. Gevinsterne er indhøstet ved at de seneste landvindinger fra forskningen er omsat i radikal handlen i det omgivende samfund. Noget der i høj grad også må tilskrives en generation af beslutningstagere, som har været lydhøre overfor samtidens faglige ekspertise.

Et sidste historisk eksempel på vellykket strukturel forebyggelse kunne være kampagnen rettet mod at spytte på gaden. Det var en del af en lang række forebyggende tiltag, der i sidste ende fik bragt tuberkulosen under kontrol i Danmark. I øvrigt er det som om både TB og den grimme vane med at spytte på gaden er ved at vende tilbage.